

Зулфия (1915 — 1996)

Ўзбек шоираси. 1915 йилнинг 1 мартида Тошкентда туғилган. Ўрта мактабдан сўнг педагогика институтида ва аспирантурада таълим олган. 1938-1948 йилларда Болалар нашриётида муҳаррир, кейинчалик Ўздавнашрда бўлим бошлиғи, 1950 йилдан 1980 йилга қадар “Саодат” журналида ишлаган. 1996 йилда вафот этган.

1932 йилда “Ҳаёт варақлари” номли биринчи шеърий тўплами босилган. Сўнгра унинг “Юрагимга яқин кишилар”, “Юрак ҳамиша йўлда”, “Камалак” сингари кўплаб шеърий тўплamlари ва туркумлари нашр этилади.

Халқ орасида “Ойдинда”, “Сенсиз”, “Юрак”, “Фалак”, “Баҳор келди сени сўроқлаб”, “Ўғирламанг қаламим бир кун”, “Бўм-бўш қолибди бир варақ қоғоз” каби шеърлари, “Ўғлим, сира бўлмайди уруш”, “Мушоира” каби шеърлари машҳур. “Уни Фарҳод дер эдилар”, “Қуёшли қалам”, “Хотирам синиқлари” каби лирик ва лиро-эпик достонлар муаллифи. 1935 йилда шоир Ҳамид Олимжон билан турмуш қурган ва унинг бевақт вофотидан сўнг кўплаб маҳзун шеърлар яратган. Пушкин, Лермонтов, Некрасов, Л. Украинка, В. Инбер ва бошқа кўплаб шоирларнинг асарларидан намуналарни ўзбек тилига таржима қилган.

Халқаро Жаваҳарлал Неру (1968), «Нилуфар» (1971) мукофотлари ҳамда Ҳамза номидаги Ўзбекистон Давлат мукофоти (1970) лауреати. Шунингдек, у Болгариянинг «Кирилл ва Мефодий» (1972) орденига сазовор бўлган.

СЕНСИЗ

Мана, бир умрни яшадим сенсиз,
Қайтмас шодликларнинг қайтишин кутиб,
Тобутинг бошида чўкканимда тиз,
Фарзандлар кўтарди қўлимдан тутиб.

Шундан бери тикман. Ҳар нега қалқон,
Бахтга, баҳорга ҳам, қишга, қайғуга.
Биров азасида йиғлайман қон-қон,
Тўйида яйрайман ўхшаб охуга.

Лекин қолганимда қалбим-ла танҳо,
Туйғулар зорига солганда кулоқ.
Ўзни заиф, чанқоқ сезганда гоҳо,
Аламдан бераман жавобсиз сўроқ:

Тирик экан нега ташлаб кетмадинг?
Мендан нафисроқнинг ҳуснига ошиқ,
Мендан ёниқроғи тортмади сани,
Эди нигоҳингга бор жаннат очик,

Сени мажнун этиб бир ер гўзали,
Нега мени ташлаб кетавермадинг?
Тирик айрилишнинг доғи оғирмиш,
Хўрлик кемирармиш умрни чайнаб!

Бу мудҳиш эговга берардим туриш,

Кетсанг ҳам менга жон туйғунгдан айнаб.
Билардим, қайдадир оласан нафас,
Мураккаб бу дунё сен-чун ҳам тирик.

Сенга ёт-ношудлик, тунд руҳлик, қафас,
Бугунги қадаминг кечадан йирик.
Нега, нега мени ташлаб кетмадинг?
Биламан, рашк мени этарди ҳалок,

Афзал кўрганингни қарғаб ўтардим,
Изингдан юрмасдим соядай ғамнок,
Ҳаётда мен учун қолардинг тирик,
Қаламинг муждасин кутардим муштоқ.

Маънос тақдирингга яшаб мен шерик,
Мушкул бўлаётир шодлик яратмоқ.
Нега тирик экан ташлаб кетмадинг,
Ташлаб кетмадинг-да, бошлаб кетмадинг?!

МЕН ЎТГАН УМРГА

Ҳаёт китобимни бехос варақлаб,
Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим.
Табассум ўрнида кулдим чарақлаб.
Суйиш керак бўлса — телбача суйдим.

Кийганим ипакми, читми ё кимхоб,
Юрак бойлигидан қилмабман парво.
Мени оғушлаган ҳаёт нақ офтоб,
Янги қўшиқ талаб унда ҳар сабоқ.

Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим,
Ҳеч кимда кўрмайин умримга ўхшаш:
Суйдим,
Эркаландим,
Айрилдим,
Куйдим,
Иззат нима — билдим.
Шу-да бир яшаш!..

СОҒИНИБ

Шу кунларда баҳорга зорман,
Навжувонлик ўти танда йўқ.
Куз сингари заъфар рухсорман,
Мевалар ҳам шохлардан узуқ.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Танхасталик эзади руҳим.
Танҳо эмас, қаторда борман,
Яна нени излайди суқим?

Шу кунларда баҳорга зорман,
Шаффоф, ёрқин куй тилар кўнгул.

Яхшиямки, қаламга ёрман,
Сўзлаб турар бор дилимни ул.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби бемисол.
Баҳор қайтмас, ёнувчи қорман,
Ё нўноқ қўл бутаган ниҳол.

Шу кунларда баҳорга зорман...

БАЛКИ

Кўзингда чақмоққа ўхшаш ўтли нам,
Рангинг синиқиши, лаб титраши сир.
Балки, ҳисни бўғиб, ироданга жим
Ёлворасан, куч бер, бўлмай деб асир?

Кўмиб юбормоқчи сен тул ёшлигинг,
У — фақат яшнашга қодир табиат.
Балки, бахт бекаси атаган кишинг —
Руҳи ҳам истамас хазонинг бевақт?

Билсанг, дарахтни синдирар бўрон,
Ниҳол бўлса, яна ўсар гуркираб.
Балки, йўқ таъналар, андиша, гумон,
Бахтга ҳаққинг ютар, дилинг зирқираб?

Ярим тақдир гўё синиқ кўзгумиш,
Ҳаёт тақозоси бахт бекамликдир.
Балки, тўққиз гулинг билмасдан сўлиш,
Пок ҳиснинг амрига кирмак керақдир?

ҚАЙДА ЎЗ СЕВИНЧИМ...

Ўқилмаган мактуб,
Тақилмаган зийнат
Нодаркорлар ичра ётар кесакдай,
Узоқроқ,
Хилватроқ кунжакка иргит
Нақ жарроҳ пичоғи — кайфинг кесардай!
Шундай ҳам нобутун кўксинг қўйсин тинч!
Тухфалардан баланд,
Синчковликка ёт,
Севинч!
Қайда ўша қайтмовчи севинч?
Қўлга тутолмагум бебаҳо бисот!

СЕН ҚАЙДАСАН ЮРАГИМ

Қалб бўлганда йироқда
Ирода экан ожиз.
Дўстлар ҳам кўп атрофда,
Аммо мен якка-ёлғиз...

Бирдан қалбим кексариб,
Қон ҳам қочди юзимдан.
Сен, сирдошни ахтариб,
Хаёл кетар изингдан.

Қайга кетдинг, юрагим,
Битди бардош ва тоқат.
Сухбатингдир тилагим,
Тилда ҳасратим қат-қат.

Кўпдир айтажак сўзим,
Ўғитларингга зормен,
Йиғлайсан деб дўстларим
Таъна қилар. Нетай мен?

Совуш бермайди менга
Ёқиб кетганинг олов.
Нетай, етмайман сенга,
Ўртага ташланган ғов.

Ишққа маскан юрагим,
Топиб бер деб қистайди.
Нима қилай, бераҳм —
Руҳим сени истайди.

НЕ БАЛОГА ЭТДИНГ МУБТАЛО
Ўтди ойлар ғам билан оқиб,
Дил топмади зарра тасалло.
Фироқингда қолдим тутоқиб,
Не балога этдинг мубтало!

Кўз очгани қўймайди алам,
Бошим қўйсам куйдирар болиш.
Юпатолмас китоб ва қалам,
Мисраларим кўтарар нолиш.

Наҳот шунча масъум, шунча пок
Севишмоқда алам бор шунча?
Бардош бермас ирода, идрок,
Тамоман лол ақл, тушунча.

Тоғдай бор деб билган юрагим
Қуш бошича қолмади чоғи?
Ғамни енгарман деганим сарим
Яна ортар алами, доғи.

Эриб кетмагандим севгингдан,
Бўлмаслик-чун бахтингдан жудо,
Бирга қолиш учун сен билан
Куяман-у, бўлмайман адо.

БАҲОР КЕЛДИ СЕНИ СЎРОҚЛАБ

Салқин сахарларда, бодом гулида,
Бинафша лабида, ерларда баҳор.
Қушларнинг парвози, елларнинг ноzi,
Бахмал водийларда, қирларда баҳор.

Қанча севар эдинг, бағрим, баҳорни,
Ўрик гулларининг эдинг мафтуни.
Ҳар уйғонган куртак, ҳаёт берган каби
Кўзларингга суртиб ўпардинг уни.

Мана қимматлигим, яна баҳор келиб,
Сени излаб юрди, кезди сарсари.
Қишнинг ёқасидан тутиб сўради сени,
Ул ҳам ёш тўқди-ю, чекилди нари.

Сени излар экан, бўлиб шаббода,
Сен юрган боғларни қидириб чиқди.
Ёзиб кўрсатай деб ҳусн-кўркини,
Яшил қирғоқларни қидириб чиқди.

Топмай сабри тугаб бўрон бўлди-ю,
Жарликларга олиб кетди бошини.
Фарҳод тоғларидан дарагинг излаб,
Сойларга қулатди тоғнинг тошини.

Сўнгра жило бўлиб кирди ётоғимга,
Хулқар ва Омоннинг ўпди юзидан.
Сингиб ёш куйдирган зафар ёноғимга
Секин хабар берди менга ўзидан.

Лекин ётоғимда сени тополмай,
Бир нуқтада қолди узоқ тикилиб.
Яна ел бўлди-ю, кезиб сарсари,
Мендан сўрай кетди қалбимни тилиб:

«Қани мен келганда кулиб қаршилаб,
Қўшиғи мавжланиб бир дарё оққан?
«Бахтим борми дея», яккаш сўроқлаб
Мени шеърга ўраб суқланиб боққан?»

Ўрик гулларига тўнмайди нега
Елда ҳилпиратиб жингала сочин?
Нега мен келтирган шўх наъшидага
Пешвоз чиқмайди у ёзиб қулочин?

Қани ўша куйчи, хаёлчан йигит?
Нечун кўзингда ёш, туриб қолдинг лол.
Нечун қора либос, сочларингда оқ,
Нечун бу кўкламда сен паришонхол?»

Қандай жавоб айтай, лолдир тилларим,
Баридан тутдим-у, кетдим қошинга.

У ҳам гаминг билан кезди афтода,
Боқиб туролмайин қабринг тошига.

Аламдан тутоқиб дарахтга кўчди,
Куртакни уйғотиб сўйлади ғамнок.
Сенинг ёдинг билан елиб беқарор,
Гуллар ғунчасини этди чок-чок.

Гул-у райҳонларнинг таралди атри,
Самони қоплади майин бир қўшиқ.
Бу қўшиқ нақадар ошно, яқин,
Нақадар ҳаётбахш, оташга тўлиқ.

Баҳорги бурканган сен севган элда,
Овозинг янгради жўшқин забардаст.
Ўлмаган экансан, жоним, сен ҳаёт,
Мен ҳам ҳали сенсиз олмадим нафас.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам.
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

ОЙДИНДА

Жилиб-жилмас тўлин ой,
Булут хаёлдай енгил,
Ой анҳорда қулун той,
Гилосда шиғил-шиғил.

Яхлит ойнадай бўлиб,
Ҳовузга ёйилган у.
Эгилсам-тубдан тўлиб
Ўзим чиқдим рўбарў:

Атрофим тўла саф-саф,
Минг-минг юлдуз ора ман.
Барин сидирға чайқаб,
Ерга судраб бораман.

Ерда: новда, гул, барглар,
Акси кашта сингари.
Сел унутган қўлмақлар
Мисли ойнинг сингани.

Ёнади парча-парча.
Шабнам нақ ел сочган чоғ.
Ҳар нурда шодлик қанча,
Ҳар соя сирга тўлиғ.

Сайхонлар нақ нур майдон,
Уйқуда барча товуш.
Инида ухлар нодон,

Латофатни сезмас қуш.

Ўзимга ташлайман кўз:
Кўксим, қўлимда шуъла.
Осмонга тутаман юз,
Ел силар ёғду қўл-ла.

Эх, умр ярмин ютиб,
Ўтган тунлардами айб?
Энди бу кўркни тутиб,
Кундузга бермасам ҳайф?

ТУН
Тоғ ортига ўтиб кетди кун,
Сокин чўқди тоза, салқин тун...

Мен дераза очганим чорбоғ,
Сокин ухлар тун кўрпасида.
Майин қўшиқ ёйилар ҳар ён,
Эсиб ўтган ел шарпасида.

Сув оқади аллалаб тунни,
Ҳамма ухлар, уйда мен уйғоқ,
Парча қоғоз, кичик бир қалам
Бошим узра порлайди чироқ.

Тунда қанча хаёл, қанча куй,
Мен берилиб қулоқ соламан.
Сўз тополмай ифодасига,
Ранг ахтариб шошиб қоламан.

Соф ел эсар... Парвона учар,
Чироқ атрофида ўргилиб,
Ўзин уриб парт бўлади-ю,
Столимга тушади келиб.

Мен ёзаман, юлдузлар ўтар,
Ҳар бириси сўйлар бир эртак.
Мана, Ҳулкар қаршимда чақнар,
Ёрқин тонгдан келтириб дарак.

Тун ўтади, яна чорбоғдан
Кўтарилар сахарги туман.
Мен-чи, аста чироқ сўндириб,
Отаётган тонгни кутаман.

Кўзларимда эриб кетди тун,
Ёйилмоқда ёрқин жувон кун...

КЎРГАНМИДИНГ КЎЗЛАРИМДА ЁШ
Софинганда излаб бир нишон,
Қабринг томон олар эдим йўл.

Келтирардинг менга бир замон,
Энди ҳар чоғ мен элтаман гул.

Келдим. Узоқ қолдим мен сокин,
Сенинг азииз бошингда ёлғиз,
Осмон тиниқ эди ва локин,
Парча булут етиб келди тез.

Кўкда менинг бошимда туриб,
Гўё юрагимда қалқди у.
Козимдаги ёшимни кориб
У ҳам тўқди ёшини дув-дув.

Биз йиғладик тепангда шу кун,
Келдингми деб кўтармадинг бош.
Айт-чи, сенла бахтиёр онлар
Кўрганмидинг кўзларимда ёш?

НЕВАРА
Улуғбекка

Неварам куюндай отилиб кириб,
Қаламим тагидан қоғозни юлар.
Дамда варрак ясаб кўкка учириб,
Издан қоп-қора кўзлари юрар,
Варрак тортар шекил, мурғакни куч-ла
Оёқ тираб силтар дакани кибор
Айрилиб қоғоздан, шеърдан ва ҳушдан
Боқаман варракбоз жонга бахтиёр,
Нақ бобоси сиёқ зеҳндай тийрак,
Кўкиш алангада ёнар сочу қош.
Борлиғи эзгу бир ўт бўлса керак,
Томирларда қонмас, кезади қуёш.
Дака варрак тиниқ зангори фазо
Тубига интилар, шўнғир нақ хаёл.
Талпинган кўксингда, болакай не бор,
Сен иқболга, сенга не тутар иқбол?
Невара бўлмаса, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

БОҒЛАР ҚИЙҒОС ГУЛДА

Боғлар қийғос гулда — яхлит бир чаман,
Ҳар дарахт анвои бир тароватда.
Бир кафт боғ меҳнату ҳосилга ватан,
Ўзга кўрк, ўзга ранг ҳар бир дарахтда.
Ҳар навда бир гулда, ҳар гулда бир рўй,
Ҳар дарахт барги бир дунё ҳикоя,
Ҳар бирин ҳосили ўзгасига кўрк,
Бири-бири учун қудрат, ҳимоя.
Ватаним кўзимда: қай бурчи азииз,
Билмам, қайда толе серзавқ, сержило?
Ялпи тўлишади бедахл юртимиз,

Нақ ҳар қаричи дил, жон томир гўё,
Бир қардош тинчисиз — ўзга беором
Бирининг нонисиз — ўзга эмас тўқ...
Бу — қадим дунёда янги бир олам,
Бунда орқа тоғсиз бир тирик жон йўқ.
Таянч бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.